

« zurück blättern vor »

WARTA subst. f., ab 1292. **1)** ‘Wachgebäude, bewachtes Tor’ – ‘strażnica, brama wartownicza’: [hapax] (1292) 1847–1887 KodPol III 158, STP *Incole undecunque venientes ad inhabitandam ipsam civitatem (sc. Sandecz) per ducatus nostros Cracovie et Sandomirie liberum habeant transitum,... et iidem incole in civitate comorantes per utramque wartham, id est bronam in vulgari, versus Ungariam ad nullum eciam theloneum teneantur.* – nur STP. **2)** ‘Wachdienst, Ehrenwachdienst’ – ‘pełnienie służby wartowniczej lub straży honorowej’: 1564 OrzQuin C2, SPXVI *Także onym drugim [...] Połtom / wszystkie Warty tá Páni [praktika ‘intrygi’] vbięga.* o ca. 1580 MWilkHist B4, SPXVI *Rozfadzmy się káždy w swoię / Ia iuz biorę wartę moię.* o 1669–1703 Pocz.Pam. 200 *po Bohunie, pułkowniku Kozaków Króla JM., zdrada się pokazała, którego wzięto za wartę zaraz.* o (vor 1792) 1951 Kit.Opis 51 *artylerystowie koronni od wsawienia do grobu Chrystusa aż do rezurekcji trzymali wartę.* o 1844 Szyrm.Pow.II 189, DOR *Młodzież stała na warcie koło panien.* o (1897) 1949 Gomul.Mieszczka 170, DOR *Widział (...) dwukrotnie straż marszałkowską, zaciągającą wartę.* o 1947 Goj.Dom 55, DOR *Żołnierze stali u wejścia na warcie i prezentowali broń, gdy ktoś ważny zajeżdżał przed bramę.* – SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR. **3)** ‘Gruppe von meist bewaffneten Menschen, die jmdn. oder etw. bewachen oder Ehrenwachdienst leisten’ – ‘grupa zwykle uzbrojonych ludzi pilnujących kogoś lub czegoś albo pełniąca straż honorową’: 1655 Tw.Nad. Pask. 10 *Aż i warta na koniec u drzwi pałacowa.* o (1663) 1922 J.B.Zim. Siel. 164 *Po basztach okolicznych i murowych blankach Cechowi rzemieśnicy stali w swoich szrankach. Gdy tak uszykowana warta nocy czeka, Ognie się pokazały wieczorem z daleka.* o (vor 1792) 1951 Kit.Opis 50 *Warta postawiona u wszystkich drzwi kościelnych dla wstrzymania tłoku.* o 1952 Putr.Wrzes. 184, DOR *Warta sprezentowała broń.* – TR, L, SWIL, SW, DOR. **4)** ‘freiwillig und ehrenamtlich übernommene Tätigkeit anlässlich eines Nationalfeiertages, Jahrestages usw.’ – ‘dobrowolna i bezinteresowna praca podjęta dla uczczenia święta narodowego lub jakiejś rocznicy itp.’: [hapax] 1952 Tryb.Ludu 292, DOR *W dniach pełnienia wart wyborczych górnicy kopalni “Rydułtowy” postanowili káždy na swym odcinku pracy o 1 procent przekraczać dotychczasową wydajność.* – nur DOR. ◇ **Etym:** **1)** mhd. *warte* subst. f., ‘Wache, Wachgebäude’, LEX, nur für Inh. 1, 2. **2)** nhd. *Warte* subst. f., ‘Ort des Ausschauens, Wachturm; Wachdienst; Wachsoldat(en)’, GRI, nur für Inh. 1, 2, 3. ◇ **Der:** *wartnik* subst. m., 1869–1870 Pol Obrazy I 184, DOR, zuerst geb. SWIL, nur für Inh. 2, 3. ❖ Der Beleg von 1292 stammt zwar aus Polen, jedoch kann es sich bei *wartha* eventuell um eine latinisierte deutsche Form handeln, da *wartham* mit

bronam in vulgari (zu apoln. *brona* ‘befestigtes Tor’) glossiert wird. In diesem Fall wäre *warta* ein tschechisches Lehnwort, zu atsch. *varta* (GEBAUER–K). Inhalt 4 bezieht sich auf die Zeit der kommunistischen Gewaltherrschaft (vgl. den Beleg).

« zurück blättern vor »